

Аксьонова І. В.

к.е.н., доцент,
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця (Україна)

Ричкова Л. В.

к.пед.н., доцент,
Харківська загальноосвітня школа
I-III ступенів №36 Харківської міської ради
Харківської області (Україна)

СТАТИСТИЧНИЙ МОНІТОРИНГ ДЛЯ РОЗРОБКИ КЛЮЧОВИХ ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ

Важливою складовою частиною статистичних досліджень соціально-економічних явищ та процесів є їх інформаційна підтримка. В умовах цифровізації суспільства будь-яку інформацію можна знайти в мережі Інтернет, але вибір з цих даних саме тих, на підставі яких можна буде прийняти обґрунтовані управлінські рішення, базується на використанні процедури статистичного моніторингу. Статистичний моніторинг розглядається при цьому не тільки як система спостереження й збирання даних, а й як їх обробка, аналіз, прогнозування та визначення напрямків й заходів щодо подальшого розвитку.

Але, слід відзначити, що з метою ефективного управління діяльністю підприємства чи організації необхідно формувати таке інформаційне забезпечення, яке буде відображати ключові моменти розвитку на сучасному етапі й відповідати майбутнім перспективам.

На рівні господарюючих суб'єктів різних організаційно-правових форм розробка та прийняття управлінських рішень на підставі якісного інформаційного забезпечення реалізується шляхом використання сучасних методик, які дозволяють повно і точно описати зміст фінансово-економічних показників, взаємозв'язок між ними й стратегією розвитку, відібрати доцільні для подальшого використання показники.

Однією з таких методик виступає збалансована система показників Д. Нортон та Р. Каплана, в межах якої формуються ключові показники ефективності (КРІ), впливаючи та коригуючи які, можна досягти цілей підприємства чи організації.

Своєчасне виявлення небезпек та позитивних можливостей для адаптації та конкурентоспроможного функціонування підприємств (організацій) на ринках доцільно проводити на підставі статистичного моніторингу. В процесі моніторингу визначаються адекватні цілям розвитку господарюючих суб'єктів збалансовані показники, які формують систему ключових показників ефективності. КРІ розробляються на підставі проведення статистичного моніторингу діяльності підприємства чи організації за певний період часу і мають вигляд цільових орієнтирів для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо подальшого розвитку суб'єкта господарювання.

Розглянемо основні принципи формування системи статистичного

моніторингу задля розробки КРІ як ефективного інструменту стратегічного та оперативного управління діяльністю господарюючих суб'єктів.

Як відомо, метою статистичного моніторингу та формування на його підставі КРІ є отримання результатів, на підставі яких приймаються управлінські рішення щодо розвитку діяльності суб'єкта господарювання (бізнес-структури або державної установи) шляхом впливу на збалансовані за важливими аспектами цієї діяльності фінансові та нефінансові показники.

Для відбору оптимальних для оцінювання стратегії підприємства (організації, установи) показників доцільно визначити низку критеріїв відповідно до запропонованих розробниками збалансованої системи показників Д. Нортоном та Р. Капланом [1]:

показники повинні мати зв'язок зі стратегією, а, отже бути розроблені за певними напрямками діяльності (перспективами) та їх цілями, які ведуть до загального результату;

показники повинні бути кількісно оціненими, оскільки необхідно постійно здійснювати контроль за їх виконанням та порівнювати з цільовими значеннями. Кількісне вираження показників дозволяє також уникнути суб'єктивного їх трактування;

показники мають бути збалансованими, тобто знаходитися у взаємозв'язку між собою як в межах окремих напрямів діяльності підприємства (організації), так і між ними. При цьому в якості ключових напрямів діяльності пропонуються наступні перспективи: фінанси, клієнти, внутрішні бізнес-процеси, навчання й розвиток, за якими формуються КРІ стосовно певних розділів стратегії підприємства (організації). Відносно сфери приналежності підприємства (організації) назви й спрямованість перспектив можуть трансформуватися, але показники, які формуються за ними, повинні в комплексі, тобто збалансовано, оцінювати ключові цілі, що ведуть до досягнення загальної стратегії суб'єкта господарювання;

показники мають бути зрозумілими для виконавців на кожному рівні ієрархії в управлінні підприємством (організацією) та показувати, яким чином їх досягнення веде до реалізації стратегічної мети.

Отже, розглядання різних перспектив, за якими формуються КРІ, що ведуть до реалізації стратегії, є характерною рисою збалансованої системи показників (ЗСП). Використовуючи підхід Д. Нортона та Р. Каплана щодо ЗСП, пропонується виділяти такі етапи статистичного моніторингу діяльності підприємств та організацій для розробки КРІ з метою управління діяльністю:

Етап 1. Вибір напрямів діяльності (перспектив) залежно від виду економічної діяльності підприємства чи організації та галузі, до якої воно належить. В класичному варіанті виділяються чотири вищерозглянутих перспективи, які адаптуються до галузевої специфіки.

Етап 2. Проведення збору інформації щодо стану та тенденцій розвитку факторів внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства (організації). На даному етапі використовуються методи статистичного спостереження на підставі звітності та аналізу документації, спеціально-організованих обстежень, вибіркових спостережень, анкетування, опитувань тощо.

Етап 3. Розробка стратегії розвитку підприємства (організації), базуючись на результатах стратегічного аналізу (SWOT-аналіз, PEST-аналіз, аналіз галузі, конкурентний аналіз тощо). В результаті окреслюються основні цілі в межах виробленої стратегії за кожною перспективою.

Етап 4. Виділення ключових показників, які координуються із цілями за кожною перспективою та співвідносяться із загальною стратегією розвитку підприємства (організації) на підставі побудови стратегічних карт з виділенням в них причинно-наслідкових зв'язків. Цільові значення ключових показників визначаються з урахуванням результатів бенчмаркінгу, опитувань клієнтів та співробітників, статистичних даних щодо діяльності підприємства (організації) за попередні періоди.

При формуванні КРІ їх поділяють на такі, що запізнюються й такі, що випереджають. В залежності від цього проводиться, з одного боку, аналіз за минулі періоди, щоб подивитися тенденцію та запланувати зміну на майбутнє та, з іншого, порівняння із досягнутими цільовими орієнтирами з метою своєчасного коригування ситуації.

Етап 5. Розробка стратегічних ініціатив за кожною перспективою для управління КРІ на кожному етапі досягнення загальної стратегії. Даний етап реалізується завдяки розробленій стратегічній карті, в якій набір стратегічних ініціатив стає концепцією, що описує бажані зміни. А в основі цієї концепції знаходяться саме КРІ, досягнення яких і призводить до покращення ситуації, тобто до змін, що ведуть до реалізації загальної стратегії.

Розглянуті етапи статистичного моніторингу охоплюють дві його складові: база знань та база даних. База знань – це методичне підґрунтя для проведення аналізу, оцінки та прогнозування тенденцій розвитку підприємств і організацій, а база даних – це інформаційно-аналітичне забезпечення моніторингової діяльності, в ході якої формуються КРІ для управління підприємством чи організацією.

Отже, будь-яка сфера діяльності підприємства чи організації потребує інформаційного забезпечення, оскільки лише на підставі вивчення стану об'єкта, тобто його інформаційного супроводу у вигляді оціночних показників, приймаються виважені управлінські рішення. При цьому, доцільним є розробка саме КРІ, які дозволяють розглядати загальну стратегію підприємства (організації) з точки зору оперативних цілей, що надає можливість здійснювати безперервний моніторинг реалізації стратегії в режимі реального часу та проводити своєчасну адекватну корекцію діяльності з урахуванням внутрішніх змін та впливів зовнішнього оточення.

Список використаних джерел

1. Каплан Р. С. Збалансована система показників: Від стратегії до дії: пер. з англ. / Р. С. Каплан Д. П. Нортон. Режим доступу: <https://readli.net/chitat-online/?b=1169213&pg=1>